

## 8. Радње откривања пореских кривичних дјела и пореских прекршаја

Откривање кривичних дјела и њихових извршилаца обавља посебна организациона јединица у пореском органу. У овом стадијуму долази до "промјене атмосфере" са терена пореског управног поступка прелази се на терен кривичне процедуре у преткривичном поступку. У преткривичном поступку овлаштено службено лице посебне организационе јединице пореског органа на основу овлашћења која су делегирана Законом о кривичном поступку, предузима мјере и радње у циљу спречавања, откривања и истраживања царинских и пореских кривичних дјела, те са упутствима надлежног тужиоца води активности у вези са истрагом пореских кривичних дјела. На основу прикупљених обавјештења и података надлежна организациона јединица пореског органа саставља извјештај у којем наводи доказе за које је сазнала приликом прикупљања обавјештења и података и подноси га надлежном тужилаштву. Уз извјештај се доставља и документација, изјаве и други материјали који су релевантни за успјешно вођење поступка. За покретање кривичног поступка (истраге) тражи се постојање основа сумње, када чињенице и активности указују на кривично дјело и извршиоца. Ако организациона јединица пореског органа, након достављања извјештаја о извршеном кривичном дјелу и извршиоцу, сазна за нове чињенице, доказе или трагове кривичног дјела, дужна је да прикупи потребна обавјештења и допуну извјештаја достави надлежном тужиоцу. Порески органи имају обавезу да у кривичном поступку сарађују са судом, тужилаштвом и полицијским органима.

### 8.1. Пореска кривична дјела

Пореска кривична дјела су утврђена у кривичном закону и пореским законима, која као могућу посљедицу имају:

- потпуно или дјеломично избјегавање плаћања пореза,
- угрожавање наплате пореза и пореске контроле,
- недозвољен промет акцизних приозвода и друге незаконите радње које су у вези избјегавања и помагања избјегавања плаћања пореза.

(1) У Кривичном закону Босне и Херцеговине, у групи кривичних дјела против привреде и јединства тржишта, те кривичних дјела из области царина, прописана су

пореска кривична дјела:

- пореска утаја,
- неплаћање пореза,
- кријумчарење,
- организовање групе људи или удружења за кријумчарење или растурање неоцарињене робе,
- царинске преваре.

(2) У Кривичном закону Републике Српске, у групи кривичних дјела против привреде и платног промета и Кривичном закону Федерације Босне и Херцеговине, у

групи кривичних дјела из области пореза, прописана су кривична дјела:

- утаја пореза и доприноса (у Федерацији Босне и Херцеговине назив кривичног дјела пореска утаја),
  - лажна пореска исправа,
  - подношење лажне пореске пријаве,
  - спречевање пореског службеника у обављању службене дужности,
  - напад на пореског службеника у обављању службене дужности,
  - неправилно издвајање средстава правних лица.
- 
- избегавање плаћања пореске обавезе,
  - ометање пореске управе,
  - подношење лажних докумената пореским органима,
  - издавање лажних пореских докумената,
  - неплаћање пореза по одбитку,
  - трошење средстава правног лица или организације у друге сврхе умјесто измирења доспјелих пореских обавеза,
  - давање лажних пореских изјава ил и пореско кривоклетство,
  - примање мита,
  - давање мита,
  - кажњавање подстрекача и помагача у вршењу пореских кривичних дјела.

Објекат кривичноправне заштите код свих кривичних дјела, представљају порези, доприноси или друге прописане дажбине. Формулација је бланкетног карактера, јер допушта да се природа, а и садржина фискалних обавеза које представљају заштитни објекат утврђује на основу других, ванкривичних прописа, односно пореским законима, законима који уређују пореску администрацију што је случај у Републици Српској. О

најмери законодавца да се санкционишу извршиоци пореских кривичних дјела у циљу постизања фискалне дисциплине, говоре и казне прописане за ова кривична дјела. За сва кривична дјела прописана је казна затвора најмање 3 године, а код кривичног дјела кријумчарења 10 година.

За кривична дјела прописана кривичним законима ентитета, прописана је казна затвора најмање од 1 године (лажна пореска пријава), до 10 година за пореску утају зависно од износа обавезе чије је плаћање избјегнуто. За сва кривична дјела прописана Законом о пореској управи Републике Српске, прописана је кумулативно новчана казна и казна затвора од најмање 1 до 5 година.

**8.2. Порески прекршаји** Прекршаји се у фискалној области јављају као најблажи вид противправних понашања пореских обвезника која имају за посљедицу закидање државе или другог јавноправног колективитета на фискалним приходима.

Заштитни објекат пореских прекршаја јесте поштивање прописа у овој области, а прекршај се састоји у кршењу тих прописа. Прописивање пореских прекршаја и одређивање казни имају за циљ јачање пореске дисциплине код пореских обвезника. У принципу сваки закон који регулише конкретни порески облик садржи казнене одредбе којима се инкримишу пореске прекршајне радње. Уобичајено је, али не и правило да се казним одредбама закона који регулише карактерни порески облик, прописују новчане казне, у сљедећим случајевима ако:

- обвезник не обрачуна или нетачно обрачуна порез или не плати порез у одр еђеним роковима,
- благовремено не поднесе пореску пријаву или у пријави наведе нетачне податке,
- изда рачун (фактуру) или путни налог који нису овјерени,
- не води или нетачно или неуредно води пословне књиге,
- надлежном пореском органу не пријави измјену пословања или начин пословања,
- надлежном пореском органу не достави податке који су од значаја за утврђивање пореске обавезе,
- не обрачуна или погрешно обрачуна порез по одбитку и непредузимање дру гих

рад њ и кој е су прописане за прекршај одређеним законом.

Прекршаји у области индиректних пореза прописани су Законом о порезу на додату вриједност, Законом о акцизама у Босни и Херцеговини и Законом о поступку индиректног опорезивања, за случај непредузимања радњи пореских обвезника у поступку утврђивања пореске обавезе и неплаћања пореза у законом одређеним роковима. Наведеним законима одређена је и висина новчане казне за прекршаје које учини правно лице, одговорно лице и правном лицу и физичко лице. У области царина за непоштивање одредби Закона о царинској политици у Босни и Херцеговини и других закона, прекршаји су прописани Законом о царинским прекршајима Босне и Херцеговине. Поред новчаних казни за одређене царинске прекршаје наведеним законима прописане су и заштитне мјере:

- забрана обављања дјелатности,
- одузимање робе, и
- одузимање превозног средства.

У пореском законодавству Републике Српске, прекршаји и казне за прекршаје из области пореза, прописани су Законом о пореској управи<sup>85</sup> и законима који регулишу конкретни облик пореза и других дажбина, осим Закона о порезу на добит, Закона о порезу на доходак и Закона о доприносима, кој и садрже упућујућу норму да ће се за повреде закона које имају обиљежја прекршаја примјењивати Закон о пореској управи.

У Федерацији Босне и Херцеговине, порески прекршаји су одређени Законом о пореској управи, законима о порезима кантона и законима који регулишу конкретни облик пореза и других дажбина.

У Брчко Дистрикту порески прекршаји и казне за прекршаје прописани су Законом о пореској управи.